

10. Can. XVIII. *Seculares, qui in Natali Domini, Pascha, & Pentecoste non communicaverint, Catholici non credantur, nec inter Catholicos habeantur.*

Can. *Seculares, de consecrat. dist. 2. Conformatur decreto Fabiani Papae & Martyris, de quo in c. est non frequentius, de consecr. dist. 2. Divini juris est, ut fideles teneantur Corpus Christi communicare, Joann. 6. Nisi manducaveritis carnem Filii hominis &c. At vero praefixio temporis communicandi, est Ecclesiastici juris; hanc enim praepceptionem Christus prudentiae permisit Ecclesiae; olim ter in anno, post Concilium autem Lateranense quartum, semel unoquoque anno in Paschate, nisi Confessarius eujusque ex iusta causa, ne fiat tanto Sacramento injuria, ferius, paulisper differri velit.*

Can. XX. *Clerici, qui comam nutriunt, ab Archidiacono, etiamsi noluerint, involti tondentur. Vestimenta autem vel calceamenta eis, nisi qua religionem deceant, uti, aut habere non liceat.*

Can. Clerici qui comam, dist. 2. Huc spectat Concilium Carthaginense quarti can. 44. & 45. quos superius investigo.

Can. XXI. *Si quis etiam extra parochias, in quibus legitimus est ordinariusque conventus, oratorium in agro habere voluerit, reliquis festivitibus, ut ibi Missas teneat propter fatigationem familiae, iusta ordinatione permittimus, Pascha vero, Natale Domini, Epiphania, Ascensione Domini, Pentecoste, & Natale S. Joannis Baptistae, vel si qui maximi dies in festivitibus habeantur, non nisi in civitatibus aut parochiis teneant. Clerici vero si qui in festivitibus, quas supra diximus, in oratoriis nisi jubente aut permittente Episcopo, Missas facere aut tenere voluerint, a communione pellantur.*

Can. Si quis etiam, 35. de consecrat. dist. 1. Simile infra decretum habes in Concilio Aurelianensi primo can. 25. Eadem iteratur sanctio in Concilio Arvernensi anni 535. c. 15.

11. Can. XXV. *Si vero saeculares, qui conjugale consortium culpa graviore dimittunt, vel etiam dimiserunt, & nullas causas dissidii probabiliter proponentes, propterea matrimonium sua dimittunt, ut aut illicita, aut aliena praesumant, si antequam apud Episcopos comprovinciales dissidii causas dixerint, & prius uxores, quam iudicio damnetur, abiecerint, a communione Ecclesiae & sancto populi ceteri pro eo, quod fidem & conjugia maculant, excludantur.*

Can. *Seculares qui conjugale, 33. q. 2. Prudenter Agathenses Patres hac suo canoni adjungunt, ut aut illicita, aut aliena praesumant, &c. Nonnunquam enim occurrit ejusmodi divortii iuste causa, quae probari nullatenus possunt, & tamen obligationem separationis inducunt, ut quum exempli gratia conjugem cohabitare cogit cum injuria Creatoris, quam rem pluries contigit scimus tum in causa diversa religionis, tum in congressibus & aliis contra naturam libidinibus ac pollutionibus, ad quae alter conjugum consortem tori compellat, tum in vite discrimine, quando truculentus conjux aut injusta zelotipia furens laqueum strangulandae uxori, aut venenum adhibuit, quae occurrere non semel perspeximus. Scimus etiam mortuas uxores ex lue venerea a maritis contra fidem matrimonio debitam contracta. Et quando Paulus cognomento Simplex, sua uxore adultera relicta, ad sanctum Abbatem Antonium abcessit, non fuit ab hoc ad Episcopum aut iudicium Officialem remissus, ut ejus sententiam in re, quam vir simplex probare iudicio non poterat, sed expectaret, sed nihil dubitans de Pauli proprios oculos testes habentis asseratione, Monachi habitu illum induit, ut fidem facit Palladius hist. Lausiaca cap. 28. Sapienter quoque c. inquisitioni, de sent. excom. definit. uxorem quae scit impedimentum, quod tamen probare non potest, teneri excommunicationis sententiam humiliter sustinere, potius quam per carnale cum viro commercium mortalitatis se ream peccati apud Deum constituere. Causae quidem divortii quoad torum, non tamen quoad vinculum matrimonii, tres a canonibus recensentur. 1. Si conjux conjugem ad injuriam compellat Creatoris. 2. Savitia unius conjugum adversus alterum. 3. Adulterium alterius conjugum, adeo ut ob unam ex his tribus liceat viro ab uxore, & uxori a viro discedere. Scribit quidem Basilus epist. 1. ad Amphilo- chium c. 9. uxorem a viro pulsata verberibus, fatius esse ut patiat, quam ut ab eo divertat; sed sub hac exceptione intelligendus, nisi per savitiam modus ex-*

cedatur. Chrysostomus autem ad 1. Cor. 11. homil. 26. sic ait: Hoc ex legislatoribus externis addiscentis, qui talia passam uxorem habitare amplius non cogunt cum marito, qui eam verberibus affecit, quippe indigno illius deinceps ulla consuetudine. At ubi praetenditur nullum esse matrimonii nexum, adeo ut licitum sit parti ad aliud aspirare conjugium, tunc necesse est Episcopi post exactam causae perquisitionem, definitivam expectare sententiam.

At vero de divortio cohabitationis, perdurante adhuc conjugii vinculo, proferenda esse duco Gregorii Nazianzeni, & Hieronymi simul coherentia testimonia. Nazianzenus orat. 31. ita praedicat: Quid autem causa est, cur mulierem lex coereret, marito contra indulgeret, eumque librum relinqueret? Et mulier quidem, qua improbum consilium adversus viri sui cubile suscepit, adulterii piaculo constringatur, acerbissimis legum penis excrucietur; vir autem qui fidem uxori datam per adulterium violaverit, nulli supplicio obnoxius sit. Hanc legem haud quaquam probo, hanc consuetudinem minime laudo, viri erant qui legem istam sanxerunt. Dein paucis interjectis: Qua igitur fronte pudicitiam exigit, quam ipse vicissim non praestat? Quomodo quod non das petis? Quomodo corpori pari honore praeterito imparem legem statuis? Hac aliaque expulsiat Nazianzenus. Jam vero audiendus Hieronymus hac admonens in epistaphio Fabiola: Praecipit Dominus uxorem non deieci dimitti excepta causa fornicationis: & si dimissa fuerit, manere inuptam. Quidquid viris iuberit, hoc consequenter redundat in feminas. Neque enim adultera uxor dimittenda est, & vir macchus tenendus. Alia sunt leges Caesarum, alia Christi. Aliud Papinianus, aliud Paulus noster praecipit. Apud illos, viris impudicitiae frena laxantur: apud nos, quod non licet feminis, aequo non licet viris: & eadem servitus pari conditione censetur. Hieronymo ad stipulatur Augustinus, qui lib. 2. de adult. conjug. c. 8. Antonini Pii Caesaris legem collaudat, qua in pari causa jus idem sancitur viri & uxoris: Sed isti (ait) quibus displicet, ut inter virum & uxorem par pudicitiae forma servetur, & potius eligunt, maxime in hac causa, mundi legibus subditi esse, quam Christi, quoniam iura forensia non istam quibus feminas pudicitiae nexibus viros videntur constringere; legant quod Imperator Antoninus non utique Christianus de hoc re constituerit, ubi maritus uxorem de crimine adulterii accusare non sinitur, cui moribus suis non praeiudicium castitatis exemplum, ita ut ambo damnetur, si ambo pariter impudicos confictus ipse convicerit. Nam Superioris Imperatoris verba haec sunt que in Codice Gregoriano leguntur. Sane, inquit, mea littere nulla parte causae praedjudicant: neque enim si penes te culpa fuit, ut matrimonium solveretur, & secundum legem Juliam Eupasia uxor tua nuberet, propter hoc meum rescriptum adulterii damnanda erit, nisi constet esse commissum. Habebunt autem ante oculos hoc inquirere, an tu cum pudice viveres, illi quoque bonos mores colendi auctor fuisti. Periniquum enim mihi videtur, ut pudicitiam ab uxore vir exigat, quam ipse non exhibet. Quae res potest & virum damnare, non ob compensationem muri criminis, rem inter utrumque componere, vel causam scilicet tollere. Si haec observanda sunt propter decus terrae civitatis, quanto castiores celestis patria querit, & societas Angelorum: Hactenus Augustinus. Eiusdem constitutionis mentio est apud Ulpianum, l. si uxor, §. iudex, ff. ad leg. Jul. de adult. Sane pars illa, quae iusta de causa secundum conscientiam, quam tamen luculenter apud homines probare non valet, ab altera parte discedit, cogetur Episcopali iudicio, altera parte requirente, ad eam partem, unde abcessit, reverti, etiam excommunicationis inflicta poena. Sed si convivere non possit absque delicto, tenebitur poenam hanc sibi debitam humiliter perferre, omnibusque externis Ecclesiae bonis potius privari, quam interius in DEUM peccare: ut loco citato c. inquisitioni, de sent. excom. declarat Innocentius III.

20. Can. XXVI. *Si quis de Clericis documenta, quibus Ecclesiae possessio firmatur, aut suppresserit, aut negaverit, aut adversarius fortasse tradere damnabili & puniendae obstinatione praesumpserit, quidquid per absentiam instrumentorum damni Ecclesiae illatum est, de propriis facultatibus reddat, & communione privetur. Si etiam qui in damno Ecclesiae instrumenta Ecclesiae impie a sollicitis traditoribus suscepit, pari sententia feriatur.*

Can. Si quis de clericis, 12. q. 2. Et rescribit Alexander Papa III. c. pervenit ad audientiam, de testib. cogen. Nemo debet adversario instrumenta, quorum appellacione testes comprehenduntur, subtrahere: & iam ille qui subripit instrumenta, quam qui adversario parte advocacionis copiam subtrahit, iniquam ostendit a se

litam foveri, experiri debet in se iudicis auctoritatem elusam. Potest adversus eum qui instrumenta prodidit, aut suppressit, intentari falli crimen, l. 1. §. is qui deposita, ff. ad leg. Cornel. de falsis, cuius poena est deportatio & omnium bonorum publicatio, d. l. 1. §. fin. aut in metallum damnatio, l. si quis aliquid 38. §. instrumenta, ff. de poenis.

13. Can. XXVII. *Monasterium novum, nisi Episcopo aut permittente, aut probante, nullus incipere aut fundare praesumat. Monachi etiam vagantes ad officium clericatus, nisi eis Abbas suus testimonium suum dixerit, nec in civitatibus, nec in parochiis ordinentur. Monachum nisi Abbatis sui aut permisso, aut voluntate ad alterum monasterium commigrantem nullus Abbas suscipere aut retinere praesumat, sed ubicumque fuerit, Abbati suo auctoritate canonum revocetur. Si necesse fuerit clericum de monachis ordinare, tum consensu & voluntate Abbatis & non aliter praesumat Episcopus.*

Can. De monachis monasterium, 18. q. 2. & c. monachi vagantes, 16. q. 1. & c. monachum nisi Abbatis, 20. q. 4. Vide Concilium Ilerdense can. 3. Huc pertinet, c. 4. Chalcedonensis, & canon Concilii III. Arelatenensis de scandalo ab Abbate Faustio Lirinensi adversus Theodorum Forojuliensem Episcopum excitato, cum utrobique adnotatis. Require inferius canonem 9. Aurelianensis Concilii primi. Diserte vero statuit Ilerdensis can. 3. de monachis vere id observari, quod Synodus Agathensis vel Aurelianensis noscitur decrevisse. Postremo Tridentinum Concilium sess. 25. de Regularibus cap. 3. istiusmodi structuras monasteriorum aut Ecclesiarum injussu Episcopi fieri nullatenus permittit. Vide superius annotata ad can. 4. Chalcedonensis Synodi.

14. Can. XXVIII. *Monasteria puellarum longius a monasteriis monachorum, aut propter insidias diaboli, aut propter oblocutiones hominum collocentur.*

Can. Monasteria puellarum, 18. q. 2. Eadem praecipit adhiberi cautelam Concilium Hispanense secundum, c. 11. & Synodus Nicæna seu oecumenica VII. can. 20. *De ista parochia, duplicitate monasteria, monachorum scilicet & monialium, interdicti. Similiter providet Innocentius Papa III. in regeho 15. epist. 80. ad Helenensem Episcopum. Prætereaque I. Sanctissimarum 44. C. de Episc. & Cler.*

15. Can. XXXI. *Placuit etiam, ut sicut plerumque fit, quicumque odio aut longuina intentione se lite disenserint, & ad pacem revocari divina intentione nequiverint, a civitatis primitus Sacerdotibus arguantur. Qui si inimicitias deponere perniciosa intentione noluerint, de Ecclesia ceteri iustissima excommunicatione pellantur.*

Can. Placuit etiam, dist. 90. Similis huic est can. 31. Arelatenensis secundi Concilii sic statuens: Hi qui publicis inter se odiis exarsescunt, ab Ecclesiasticis conventibus sunt removendi, donec ad pacem recurrant. His ad stipulatur Nannetensis Concilii canon 1. decernens, ut Parochiarum Presbyteri Dominicus & festis diebus, antequam Missas celebrent, plebem interrogent, si aliqui discordantes sint, qui litem implacabilem inter se habeant, & si inveniri fuerint, statim reconcilientur: quod si renuerint pacem suscipere, ab Ecclesia rejiciantur usque quo ad caritatem redeant. His consonat Christi Domini nostri oraculum Matth. 5. Si offers munus tuum ad altare, & ibi recordatus fueris, quia frater tuus habet aliquid adversum te, relinque ibi munus tuum ante altare, & vade prius reconciliari fratri tuo, & tunc rediens offeres munus tuum.

16. Can. XXXV. *Si Metropolitanus Episcopus ad comprovinciales epistolas direxerit, in quibus eos aut ad ordinationem summi Pontificis, (ita quemlibet vocat Episcopum ad discrimen Sacerdotum, qui sunt veluti minoribus Pontifices) aut ad Synodum invitet, postpositis omnibus, excepta gravi infirmitate corporis, aut praepione regia, ad constitutam diem adesse non differant. Quod si defuerint, sicut praesca canonum praecipit auctoritas, (scilicet Concilii Arelatenensis secundi can. 19.) usque ad proximum Synodum caritate fratrum & Ecclesiae communione priventur.*

Can. Si Episcopus Metropolitanus, dist. 18. Praeter dictum canonem Arelatensem idem fuerat quoque statutum a Concilio Carthaginensi quarto can. 21. & a quinto Carthaginensi can. 10. & a Tarraconensi can. 6.

Can. XXXVI. *Clerici etiam omnes, qui Ecclesiae fideliter vigilanterque deservunt, stipendia sanctis laboribus Cabassii, Notitia Ecclesiastica.*

bus debita secundum servitii sui meritum, vel ordinationem canonum, a Sacerdotibus consequantur, c. clerici omnes, l. q. 2.

17. Can. XXXVIII. *Clericis sine commendatitii epistolae Episcopi sui licentia non pateat evagandi: monachis quoque par sententiae forma formetur; quos si verborum increpatio non emendaverit, etiam verberibus statim coerceri.*

Non omnes Ecclesiasticae poenae spirituales sunt, ut sunt censurae, depositiones, suspensiones, interdicta, & excommunicationes, & ex delicto irregularitates: sunt & aliquae corporales, ut carcer, jejunia in pane & aqua, verberum inflicto, quibus intra custodiam caduntur clerici, vel monachi. Idque fieri solitum, praeter canonem istum fidem facit Cyprianus in vita Casarii Arelatenensis, nec non alter Agathensis can. 41. his verbis: Clericus quem ebrium fuisse confiterit, aut triginta diebus sit excommunicatus, aut corporali supplicio subditus sit. Qui canon legitur pariter in Concilio Veneto (de Vannes) num. 13. His accedit Concilium Liptinense sub Zacharia Papa secundo & Theodorico tertio Francorum Rege ann. 743. in Hannonia celebrato canon 6. Clerici & moniales fornicantes, carcere, jejuniis in pane & aqua, & flagellationibus pleantur. Hincmarus Rhenensis Episcopus Gothefalcum Monachum & Presbyterum flagellis caedi fecit. Cassianus lib. 4. de institutis conobiorum cap. 16. post dinumeratas aliquot graviores Monachorum culpas, ita subjungit: Haec vel plagis emendantur, vel expulsionem purgantur. Matifconense primum Concilium anni 581. can. 8. Clericum qui alterum clericum ad causam dicendam coram iudice saeculari traxerat, triginta novem ictibus pulsetur.

18. Can. XLIV. *Benedictionem super plebem in Ecclesia fundere, aut penitentem in Ecclesia benedicere, Presbytero penitus non licebit.*

Permittebatur olim Presbyteris in Ecclesia manus Penitentibus imponere, omnibus jejuniis diebus, ut constituit Carthaginensis quarti Concilii canon 80. Immo etiam ejusdem Concilii canon. 90. Exorcistis jubetur, ut energumens quotidie manus imponant. At vero reconciliatoriam manus impositionem, qua peracta penitentibus publicis Eucharistica communio porrigebatur, non poterat Sacerdos exhibere, sed tantum Episcopus, nisi expressa accedente ab ipso Episcopo venia. Hac de re Innocentius primus epist. ad Decentium Episcopum Eugubinum cap. 7. sic decernit: De penitentibus vero qui sine ex gravius commissis, sive ex levioribus penitentiam gerunt, si nulla interveniat agritudo, quinta feria ante Pascha eis remittendum Romana Ecclesia consuetudo demonstrat. Ceterum de pondere estimando delictorum, Sacerdotis est iudicare, ut attendat ad confessionem penitentis, & ad fletus atque lacrymas corrigentis. Sane si quis in agritudinem incidit, atque usque ad desperationem devenit, ei est ante tempus Paschae relaxandum, ne de seculo absque communione discedat. In Concilio quoque Carthaginensi secundo sub Siricio Pontifice can. 3. Ab universis Episcopis dictum est: Christum confectio & puellarum consecratio a Presbyteris non fiat. Et reconciliare penitentem quemquam in publica Missa Presbytero non licere: hoc omnibus placet. Deinde c. 4. Aurelius Episcopus dixit: Si quisquam in periculo fuerit constitutus, & se reconciliari divinis altaribus poterit, si Episcopus absens fuerit, debet utique Presbyter consulere Episcopum, & sic periculatorem ejus praepcepto reconciliare. Quam rem debemus salubri Concilio corroborare. Ab universis Episcopis dictum est: Placet. Sed & ante hos omnes Soter Pontifex in secunda decretali Epistola, A nullis, inquit, in cana Domini perceptio Eucharistiae negligatur, cum & penitentes eadem die ad percipiendam corporis & sanguinis Domini Sacramenta reconcilientur.

19. Can. XLV. *Terrulas aut vineolas exiguas & Ecclesia minus utiles, aut longe positas parvas, Episcopus sine consilio fratrum, si necessitas fuerit, distrahendi habeat potestatem.*

Can. Terrulas, 53. 12. q. 2. Alioqui hoc ipsum Agathense Concilium can. 7. prohibet res Ecclesiae ab Episcopo distrahi absque deliberatione & consensu, & subscriptione comprovincialium Episcoporum. Quo loco multa observata digna congesti de solemnitatibus ad rerum Ecclesiae alienationem hoc praefertim in Regno requisitis.

20. Can. XLVII. *Missas die Dominico a saecularibus totas teneri speciali ordinatione praecipimus: ita ut ante*